

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2023. gada 8. jūnijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – 2. panta b) punkts – Jēdziens “patērētājs” – Līgums par dalību lojalitātes sistēmā, kas ļauj iegūt noteiktas finansiālas priekšrocības, pērkot preces un pakalpojumus no trešiem komersantiem

Lietā C-455/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunalul Olt* (Oltas apgabaltiesa, Rumānija) iesniegusi ar 2021. gada 27. maija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 23. jūlijā, tiesvedībā

OZ

pret

Lyoness Europe AG,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*], tiesneši D. Gracijs [*D. Gratsias*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] un Z. Čehi [*Z. Csehi*] (referents),

ģenerāladvokāte: T. Čapeta [*T. Čapeta*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- OZ – savā vārdā,
- *Lyoness Europe AG* vārdā – *R. Boanță, M. Doibani, I. Palenciuc, I. Postolachi* un *I. Stănciulescu, avocați*,
- Rumānijas valdības vārdā – *E. Gane* un *L. Lițu*, pārstāves,
- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *G. Greco, avvocato dello Stato*,

* Tiesvedības valoda – rumāņu.

– Eiropas Komisijas vārdā – *A. Boitos* un *N. Ruiz García*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokātes uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 2. panta b) punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp OZ un *Lyoness Europe AG* jautājumā par konkrētiem noteikumiem, kuri iekļauti vispārējos nosacījumos līgumā par dalību lojalitātes sistēmā, kas ļauj iegūt noteiktas finansiālas priekšrocības, pērkot preces un pakalpojumus no trešiem komersantiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 93/13

- 3 Direktīvas 93/13 piektajā, sestajā un desmitajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā parasti patērētāji nezina tiesību aktus, kas reglamentē preču un pakalpojumu pārdošanas līgumus citās dalībvalstīs; tā kā šo zināšanu trūkums var tos atturēt no tiešiem preču un pakalpojumu pirkšanas darījumiem citā dalībvalstī;

tā kā, lai atvieglotu iekšējā tirgus izveidošanu un aizsargātu pilsoni kā patērētāju, tam iegādājoties preces un pakalpojumus atbilstoši līgumiem, kurus reglamentē citu dalībvalstu tiesību akti, ir būtiski no šiem līgumiem svītrot negodīgus noteikumus;

[..]

tā kā efektīvāku patērētāju aizsardzību var panākt, pieņemot vienvēidīgus tiesību aktus negodīgu noteikumu jomā; tā kā [šie] tiesību akt[i] būtu jāattiecinā uz visiem līgumiem, kas noslēgti starp pārdevējiem vai piegādātājiem un patērētājiem; tā kā tā rezultātā, cita starpā, no šīs direktīvas būtu jāizslēdz līgumi attiecībā uz nodarbinātību, līgumi attiecībā uz mantojuma tiesībām, līgumi attiecībā uz tiesībām saistībā ar ģimenes tiesībām un līgumi attiecībā uz uzņēmumu apvienošanu un iestāžu vai partnerības līgumiem”.

- 4 Atbilstoši šīs direktīvas 1. panta 1. punktam:

“Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.”

5 Minētās direktīvas 2. pants ir formulēts šādi:

“Šajā direktīvā:

[..]

b) “patērētājs” ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas;

c) “pārdevējs vai piegādātājs [komersants]” ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kura šīs direktīvas aptvertos līgumos darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, neatkarīgi no tā, vai tas ir valsts vai privāts.”

6 Šīs pašas direktīvas 3. panta 1. punktā ir paredzēts, ka “līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam”.

7 Direktīvas 93/13 6. pantā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja [komersanta] ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.

2. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka patērētājs nezaudē šīs direktīvas piešķirto aizsardzību tādēļ, ka par līgumam piemērojamajām tiesībām ir izvēlētas valsts, kas nav dalībvalsts, tiesības, ja līgumam ir cieša saistība ar dalībvalstu teritoriju.”

Romas I regula

8 Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV 2008, L 177, 6. lpp.; turpmāk tekstā – “Romas I regula”), 7. un 25. apsvērumā ir noteikts:

“(7) Šīs regulas materiāltiesiskajai darbības jomai un noteikumiem vajadzētu būt saderīgiem ar Padomes Regulu (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās [(OV 2001, L 12, 1. lpp.)] [..].

[..]

(25) Patērētāji būtu jāaizsargā ar tādām pastāvīgās mītnesvietas valsts tiesību normām, no kurām nevar atkāpties, savstarpēji vienojoties, ja vien patērētāja līgums ir noslēgts, uzņēmējam veicot viņa komercdarbību vai profesionālo darbību minētajā valstī. [..]”

9 Šīs regulas 3. panta “Izvēles brīvība” 1. punktā ir paredzēts:

“Līgumu reglamentē tie tiesību akti, kurus izvēlas puses. [..]”

10 Saskaņā ar minētās regulas 6. panta “Patērētāju līgumi” noteikumiem:

“1. Neskarot 5. un 7. pantu, līgumu, ko fiziska persona mērķiem, kurus var uzskatīt par nesaistītiem ar viņas arodu vai profesiju, (“patērētājs”) noslēgusi ar citu personu, kas darbojas, īstenojot savu arodu vai profesiju, (“uzņēmējs”) reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā ir patērētāja pastāvīgā mītnesvieta, ja uzņēmējs:

a) savu komercdarbību vai profesionālo darbību veic valstī, kurā ir patērētāja pastāvīgā mītnesvieta; vai

b) kā citādi vērs šādu darbību uz minēto valsti vai vairākām valstīm, tostarp minēto valsti,

un ja līgums attiecas uz šādu darbību jomu.

2. Neskarot 1. punktu, puses var saskaņā ar 3. pantu izdarīt izvēli attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami līgumam, kurš atbilst 1. punkta prasībām. Tomēr šādas izvēles iznākumā patērētājam nedrīkst būt liegta aizsardzība, kas tam piešķirta ar noteikumiem, no kuriem nevar atkāpties, savstarpēji vienojoties, atbilstīgi tiesību aktiem, kurus piemērotu saskaņā ar 1. punktu, ja nebūtu izdarīta izvēle.

[..]”

Rumānijas tiesības

11 Direktīva 93/13 Rumānijas tiesībās tika transponēta ar 2000. gada 6. novembra *Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori* (Likums Nr. 193/2000 par negodīgiem noteikumiem līgumos, kas noslēgti starp pārdevējiem vai piegādātājiem un patērētājiem; 2000. gada 10. novembra *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 560), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – “Likums Nr. 193/2000”).

12 Saskaņā ar Likuma Nr. 193/2000 1. pantu:

“1. Visos līgumos, kas preču pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas nolūkā noslēgti starp komersantu un patērētāju, jābūt ietvertiem līguma noteikumiem, kas ir skaidri, nepārprotami un saprotami arī bez specifiskām zināšanām.

2. Šaubu gadījumā par līguma noteikumu interpretāciju līguma noteikumi ir interpretējami par labu patērētājam.

3. Komersantiem ir aizliegts iekļaut negodīgus noteikumus ar patērētājiem noslēgtajos līgumos.”

13 Likuma Nr. 193/2000 2. pantā ir paredzēts:

“1. “Patērētājs” ir jebkura fiziska persona vai fizisku personu grupa, kura šī likuma piemērošanas jomā ietvertajos līgumos darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās saimnieciskās, rūpnieciskās vai ražošanas, amatniecības vai pašnodarbinātā darbības.

2. “Komersants” ir jebkura fiziska persona vai atļauju saņēmusi juridiska persona, kura šī likuma piemērošanas jomā ietvertajos līgumos darbojas nolūkos, kas saistīti ar tās saimniecisko,

rūpniecisko vai ražošanas, amatniecības vai pašnodarbinātā darbību, kā arī jebkura cita persona, kas šajā pašā nolūkā darbojas pirmās minētās personas vārdā un uzdevumā.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 14 Prasītājs pamatlietā OZ ir fiziska persona, inženieris mehāniķis. Viņš neveic profesionālu komercdarbību.
- 15 OZ ar atbildētāju pamatlietā – *Lyoneess Europe* – noslēdza līgumu par dalību *Lyoneess* sistēmā (turpmāk tekstā – “dalības līgums”). *Lyoneess* sistēma ļauj tostarp izmantot labvēlīgākus pirkuma nosacījumus, tādus kā pirkuma atmaksa, komisijas maksājumi un citas reklāmās norādītās priekšrocības. Šajā sistēmā “lojāliem klientiem” ir tiesības iegādāties preces un pakalpojumus no komersantiem, kas ir līgumattiecībās ar atbildētāju pamatlietā. Šīs sistēmas dalībnieki var arī būt starpnieki citu personu piesaistei šajā sistēmā. Atbilstoši dalības līgumam līgumattiecībām starp pamatlietas pusēm piemērojamās tiesības ir Šveices tiesības.
- 16 Uzskatot, ka vairāki noteikumi dalības līguma sadaļā “Vispārējie pārdošanas nosacījumi *Lyoneess* klientiem” (2009. gada novembra redakcijā), kā arī tā pielikumā “*Lyoneess* atmaksa un samaksas kārtība” ir “negodīgi” Likuma Nr. 193/2000 1. panta 3. punkta izpratnē, prasītājs pamatlietā vērsās *Judecătoria Slatina* (Slatinas pirmās instances tiesa, Rumānija), lai tā konstatētu, ka šie noteikumi atbilstoši šai normai ir aizliegti.
- 17 Ar 2020. gada 9. decembra spriedumu *Judecătoria Slatina* (Slatinas pirmās instances tiesa) prasītāja pamatlietā prasību noraidīja ar pamatojumu, ka dalības līgumam nav piemērojams Likums Nr. 193/2000 un it īpaši ka šis prasītājs neatbilst nosacījumiem, lai viņu uzskatītu par “patērētāju” šī likuma izpratnē.
- 18 Šī tiesa nosprieda, ka saskaņā ar dalības līgumu atbildētāja pamatlietā un tās partneri veidojot “apvienību starptautiskās piegādes nolūkiem”, kurā dalībnieki varot izmantot tādus labvēlīgākus pirkuma nosacījumus kā atmaksa, komisijas nauda un citas priekšrocības, jo preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu nodrošinot tieši komerciālie partneri, kuri ir līgumattiecībās ar atbildētāju pamatlietā. Turklāt minētā tiesa uzskatīja, ka ar saviem pakalpojumiem atbildētāja pamatlietā esot tikai veikusi starpnieka lomu katram komercpartnerim, sniegusi aprēķinu par saviem pakalpojumiem un pasūtījusi “*Lyoneess* kuponus”, kas ļāva iegādāties preces un pakalpojumus no šiem komercpartneriem. Visbeidzot, *Judecătoria Slatina* (Slatinas pirmās instances tiesa) uzskata, ka pamatlietas puses viena otrai piešķir finansiālas priekšrocības atbilstoši dalības līgumam.
- 19 Prasītājs pamatlietā par 2020. gada 9. decembra spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā. Viņš apgalvo, ka dalības līgumam esot piemērojams Likums Nr. 193/2000 un Direktīva 93/13. Prasītājs pamatlietā precizē, ka, izpildot šo līgumu, viņš neesot rīkojies ar mērķi, kas būtu “saistīts ar saimniecisko, rūpniecisko vai ražošanas, amatniecības vai pašnodarbinātā darbību” šī likuma izpratnē, un ka nevienā brīdī viņš neesot veicis šādu darbību profesionāli. Prasītājs pamatlietā piebilst, ka nepastāvot nekāda “apvienība starptautiskās piegādes mērķiem” minētā līguma izpratnē, jo šīs apvienības dalībnieki esot tikai komercsabiedrības, proti, atbildētāja pamatlietā, partnersabiedrības un to komercpartneri. “Lojāliem klientiem” esot tiesības piedalīties minētajā apvienībā tikai attiecībā uz preču un pakalpojumu iegādi no komercpartneriem. Prasītājs pamatlietā arī apgalvo – no dalības līguma neizrietot, ka tajā būtu noteikta komisijas maksa, atlaides vai citas finansiālas priekšrocības par labu atbildētājai pamatlietā, un kā fiziskai personai,

kas nav rikojušies ar savu profesionālo darbību saistītiem mērķiem, viņam arī nebija iespējas piedāvāt nekādas finansiālas priekšrocības. Turklāt šādas darbības veikšana vispirms prasa saņemt atļauju un veikt ar to saistīto reģistrēšanos.

- 20 Tiesvedībā iesniedzējtiesā atbildētāja pamatlietā apgalvo, ka prasītājam pamatlietā neesot “patērētāja” īpašību Likuma Nr. 193/2000 izpratnē. Tā uzskata, ka atbilstoši *LyoneSS* sistēmas darbības veidam prasītājs pamatlietā neatkarīgi un sistemātiski veic pats savu saimniecisko darbību ar saviem sociālajiem un finanšu resursiem. Tādējādi tā uzskata, ka prasītājs pamatlietā ir iesaistīts saimnieciskā darbībā ar mērķi gūt “pasīvu ienākumu” un tas nevēlas iegūt ekskluzīvas atlaides. Turklāt atbildētāja pamatlietā norāda, ka dalība *LyoneSS* sistēmā ir bezmaksas un šīs sistēmas dalībnieka vēlāka darbība nav pakļauta nekādam samaksas nosacījumam. Tā precizē, ka šīs sistēmas dalībnieku ieguldītās summas ir avansa maksājumi par viņu pašu turpmākiem pirkumiem un vienīgais pienākums esot izmantot šīs summas lojalitātes programmā, kā arī veikt pirkumus no komercpartneriem. *LyoneSS* sistēma un tās dalībnieki veidojot vienu pircēju kopienu nolūkā gūt abpusēju labumu. Atbildētāja pamatlietā uzskata, ka prasītājs pamatlietā esot izmantojis priekšrocības, ko tam sniedz dalība *LyoneSS* sistēmā, proti, atmaksu par viņa pirkumiem, priekšrocības saistībā ar dalībniekiem ieteiktajiem pirkumiem (“draudzības piemaksa”) un priekšrocības, ko tam sniedza dalībnieka statuss.
- 21 Iesniedzējtiesa nepiekrīt 2020. gada 9. decembra spriedumā izvēlētajai pieejai saistībā ar prasītājam pamatlietā piemītošajām “patērētāja” īpašībām Likuma Nr. 193/2000 izpratnē.
- 22 Šādos apstākļos *Tribunalul Olt* (Oltas apgabaltiesa, Rumānija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka fiziska persona – inženieris mehāniķis, kas specializējas hidrauliskajās un pneimatiskajās mašīnās (un kas neveic komercdarbību profesionāli, jo īpaši neveic preču un pakalpojumu iegādi tālākpārdošanai un/vai starpniecības nolūkos) un kas ar komercsabiedrību (komersantu) noslēdz dalības līgumu, saskaņā ar kuru šai fiziskajai personai ir tiesības piedalīties iepriekšminētā uzņēmuma izveidotajā iepirkšanās kopienā *LyoneSS* sistēmas veidā (kas ir sistēma, kura sola gūt peļņu kompensāciju veidā par pirkumiem, komisijas naudu, kā arī citu reklāmas priekšrocību veidā), pirkt preces un pakalpojumus no tirgotājiem, kuriem ir līgumattiecības ar šo uzņēmumu (un kuri tiek saukti par “*LyoneSS* biznesa partneriem”), un veikt starpniecību ar citām personām *LyoneSS* sistēmā (kuras tiek sauktas par potenciāliem lojāliem klientiem) –, lai nodrošinātu efektīvu patērētāja aizsardzību, var tikt uzskatīta par “patērētāju” šīs tiesību normas izpratnē, lai gan līgumā ir noteikums, kas paredz, ka līgumiskām attiecībām starp *LyoneSS* un klientu piemērojamas vienīgi Šveices tiesības neatkarīgi no klienta dzīvesvietas?
- 2) Vai Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka persona, kas ar pārdevēju vai piegādātāju [komersantu] noslēgusi divējāda lietojuma līgumu, proti, [kad] līgums ir noslēgts mērķiem, kuri daļēji ietilpst šīs fiziskās personas komerciālajā, ražošanas vai profesionālajā darbībā un daļēji ir ārpus šīs darbības, un šīs fiziskās personas komerciālajiem, ražošanas vai profesionālajiem mērķiem līguma vispārējā kontekstā nav dominējošas nozīmes, var tikt uzskatīta par “patērētāju” šīs tiesību normas izpratnē?
- 3) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša, kādi galvenie kritēriji ir jāpiemēro, lai noteiktu, vai šīs fiziskās personas komerciālajiem, ražošanas vai profesionālajiem mērķiem līguma vispārējā kontekstā ir vai nav dominējoša nozīme?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

- 23 Rumānijas valdība ir paudusi šaubas par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību. Proti, iesniedzējtiesa pamatlietas faktus savā lūgumā esot izklāstījusi ļoti kodolīgi, tādējādi pārkāpjot Tiesas Reglamenta 94. pantu. Turklāt lūgums neietverot nepieciešamo informāciju, lai labi saprastu šos faktus un ļautu Tiesai sniegt lietderīgas atbildes uz uzdotajiem jautājumiem, kā arī lietas dalībniekiem un ieinteresētajām personām – formulēt atbilstīgus apsvērumus.
- 24 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru LESD 267. pantā iedibinātā procedūra ir instruments sadarbībai starp Tiesu un dalībvalstu tiesām, ar ko Tiesa pēdējām minētajām sniedz norādes jautājumos par Savienības tiesību interpretāciju, kuras tām nepieciešamas, lai izspriestu tajās izskatāmos strīdus (spriedums, 2020. gada 26. marts, *Miasto Łowicz un Prokurator Generalny*, C-558/18 un C-563/18, EU:C:2020:234, 44. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 25 Šajā procesā, kura pamatā ir skaidra funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, tikai valsts tiesas kompetencē ir konstatēt un novērtēt pamatlietas faktus, kā arī noteikt valsts normatīvo vai administratīvo aktu precīzu tvērumu. Tiesas kompetencē ir lemt vienīgi par Savienības tiesību interpretāciju vai spēkā esamību, ņemot vērā iesniedzējtiesas izklāstīto faktisko un tiesisko situāciju, lai sniegtu šai tiesai norādes, kas ir noderīgas tajā izskatāmās lietas izspriešanā (spriedums, 2022. gada 13. janvāris, *Benedetti Pietro e Angelo* u.c., C-377/19, EU:C:2022:4, 37. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 26 Tā kā lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pamats šai tiesvedībai, valsts tiesai tajā skaidri jānorāda faktiskie apstākļi un tiesiskais regulējums, kurā pamatlieta iekļaujas, un jāsniedz nepieciešamais skaidrojums par iemesliem, kāpēc ir izvēlētas Savienības tiesību normas, kuru interpretāciju tā lūdz, kā arī par saikni, kuru tā ir konstatējusi starp šīm tiesību normām un tajā izskatāmajai lietai piemērojamo valsts tiesisko regulējumu (šajā ziņā skat. it īpaši spriedumu, 2020. gada 4. jūnijs, C.F. (Nodokļu revīzija) C-430/19, EU:C:2020:429, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 27 Šīs kumulatīvās prasības attiecībā uz lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu saturu ir skaidri noteiktas Reglamenta 94. pantā, kas iesniedzējtiesai ir stingri jāievēro (rikojums, 2014. gada 3. jūlijs, *Talasca*, C-19/14, EU:C:2014:2049, 21. punkts, kā arī spriedums, 2021. gada 9. septembris, *Toplofikatsia Sofia* u.c., C-208/20 un C-256/20, EU:C:2021:719, 20. punkts un tajā minētā judikatūra). Turklāt šīs prasības ir atgādinātas Eiropas Savienības Tiesas Ieteikumu valstu tiesām par prejudiciālā nolēmuma tiesvedības ierosināšanu (OV 2019, C 380, 1. lpp.) 13., 15. un 16. punktā.
- 28 Šajā lietā ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vaicā par Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta interpretāciju, un it īpaši par to, vai fizisku personu, kas ir noslēgusi līgumu par dalību sistēmā, kuru īsteno komercsabiedrība un kura ļauj tostarp saņemt konkrētas finanšu priekšrocības, iegādājoties preces un pakalpojumus no šīs sabiedrības komercpartneriem, var uzskatīt par “patērētāju” šīs normas izpratnē tādā strīdā, kurā prasītājs pamatlietā norāda, ka šīs direktīvas izpratnē vairākiem dalības līgumā iekļautajiem noteikumiem ir negodīgs raksturs, it īpaši tiem, kas norāda Šveices tiesības kā piemērojamos tiesību aktus.
- 29 Tādējādi pirmais jautājums būtībā ir par Direktīvas 93/13 piemērošanas jomu. Tātad šis jautājums ir nozīmīgs strīda pamatlietā risinājumam.

- 30 Iesniedzējtiesa, lai gan ļoti kodolīgi, tomēr lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu fiksē faktu elementus, kuri jāuzskata par pietiekamiem, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz pirmo jautājumu īpašā kontekstā saistībā ar līgumu par dalību tādā sistēmā, kāda tiek aplūkota pamatlietā.
- 31 Tātad lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams, ciktāl tas attiecas uz pirmo jautājumu.
- 32 Savukārt lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu neietver pietiekamus elementus un pamatojumu, lai ļautu Tiesai sniegt lietderīgu atbildi uz otro un trešo jautājumu.
- 33 Proti, šie divi jautājumi ir saistīti ar “divējāda lietojuma līgumu”, kas noslēgts starp fizisku personu un komersantu un kas daļēji paredzēts izmantošanai saistībā ar šīs fiziskās personas profesionālo darbību un tikai daļēji – izmantošanai, kas nav saistīta ar tās profesionālo darbību, bet lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu neietver tādu informāciju, kas ļautu noprast, ka iesniedzējtiesā tiek aplūkots šāds līgums. Turklāt jānorāda, ka iesniedzējtiesa šķietami pati ir uzskatījusi, ka prasītājs pamatlietā ir tāda līguma puse, kurā runa ir par mērķiem, kas nav saistīti ar profesionālo darbību. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav arī izklāstīti iemesli, kas iesniedzējtiesai ir likuši uzdot jautājumu par Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta interpretāciju “divējāda lietojuma līguma” kontekstā.
- 34 Šādos apstākļos lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, ciktāl tas attiecas uz otro un trešo jautājumu, nav ievērotas Reglamenta 94. panta a) un c) punkta prasības.
- 35 No tā izriet, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāuzskata par nepieņemamu, ciktāl tas attiecas uz otro un trešo jautājumu.

Par lietas būtību

- 36 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdzienā “patērētājs” šīs normas izpratnē ir ietverama fiziskā persona, kas noslēgusi līgumu par dalību sistēmā, kuru ieviesusi komercsabiedrība un kura it īpaši ļauj izmantot konkrētas finanšu priekšrocības, iegādājoties preces un pakalpojumus no šīs sabiedrības komercpartneriem.
- 37 Vispirms jānorāda, ka šajā lietā dalības līgumā ir ietverts arī noteikums, ar kuru Šveices tiesības tiek noteiktas par piemērojamām tiesību normām.
- 38 Par šo jautājumu jāatgādina, ka Romas I regulas 6. panta 1. punktā ir paredzēts – patēriņa līgumus principā “reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā ir patērētāja pastāvīgā mītnesvieta”. Tomēr šīs regulas 6. panta 2. punkts principā ļauj izmantot noteikumu par piemērojamo tiesību aktu izvēli ar atrunu, ka šī izvēle neliedz patērētājam aizsardzību, kas tam piešķirta ar noteikumiem, no kuriem nevar atkāpties, savstarpēji vienojoties, atbilstīgi tiesību aktiem, kurus piemērotu, ja minētā izvēle nebūtu izdarīta.
- 39 Tāpēc noteikums, kurā trešās valsts tiesības tiek noteiktas kā līgumam piemērojamās tiesību normas, nedrīkst liegt patērētājam aizsardzību, kas tam ir nodrošināta ar Direktīvu 93/13. Tādējādi Tiesa ir atkārtoti nospriedusi, ka valsts tiesai ir jārūpējas, lai tiktu nodrošināta Romas I regulas 6. panta 2. punktā un Direktīvas 93/13 6. panta 2. punktā paredzētā aizsardzība.

- 40 Šajā ziņā Tiesa atkārtoti ir nospriedusi, ka saskaņā ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma balstās uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar komersantu ir vājākā pozīcijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni; šī situācija viņam liek piekrist komersanta iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu (spriedums, 2015. gada 3. septembris, *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 18. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 41 Ņemot vērā šādu vājāku pozīciju, šīs direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka negodīgi noteikumi patērētājiem nav saistoši. Runa ir par imperatīvu normu, kas vērsta uz to, lai formālo līdzsvaru, ko līgums nodibina starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, aizstātu ar reālu līdzsvaru, kas var atjaunot pēdējo minēto vienlīdzību (spriedums, 2022. gada 17. maijs, *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 42 Atbilstoši minētās direktīvas 6. panta 2. punktam dalībvalstis veic arī nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka patērētājs nezaudē šīs direktīvas piešķirto aizsardzību “tādēļ, ka par līgumam piemērojamajām tiesībām ir izvēlētas valsts, kas nav dalībvalsts, tiesības, ja līgumam ir cieša saistība ar dalībvalstu teritoriju”.
- 43 Turklāt, kā norādīts Direktīvas 93/13 desmitajā apsvērumā, vienveidīgas normas par negodīgiem noteikumiem būtu jāpiemēro “visiem līgumiem”, kuri noslēgti starp komersantiem un patērētājiem, kas definēti šīs direktīvas 2. panta b) un c) punktā, izņemot šajā apsvērumā minētos gadījumus (spriedums, 2022. gada 27. oktobris, S. V. (Kopīpašumā esoša ēka), C-485/21, EU:C:2022:839, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 Tātad, tieši atsaucoties uz līgumslēdzēju statusu – atkarībā no tā, vai tie šo līgumu slēdz profesionālas darbības ietvaros vai ne –, Direktīvā 93/13 ir definēti līgumi, kuriem tā ir piemērojama (spriedums, 2019. gada 21. marts, *Pouvin* un *Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 23. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 45 No tā izriet, ka tad, ja starp komersantu un patērētāju noslēgtā līguma, kuram piemērojama Direktīva 93/13, noteikumā par piemērojamiem tiesību aktiem ir izvēlētas trešās valsts tiesības un ja patērētāja parastā dzīvesvieta ir dalībvalstī, valsts tiesai jāpiemēro tie noteikumi, ar kuriem šī direktīva tiek transponēta šīs dalībvalsts tiesību sistēmā.
- 46 Tātad šai tiesai, lai gan ir šāds līguma noteikums, jānosaka, vai attiecīgā komersanta līgumslēdzēju var uzskatīt par “patērētāju” Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē. Šajā nolūkā ir jāatbild uz pirmo jautājumu.
- 47 Šajā ziņā jānorāda, ka saskaņā ar Direktīvas 93/13 2. panta b) punktu “patērētājs” ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kuri nav saistīti ar tās amatu, nodarbinātību vai profesiju.
- 48 Tādējādi attiecīgās personas “patērētāja” īpašības ir jānosaka, ņemot vērā funkcionālu kritēriju, kas paredz izvērtēt, vai attiecīgās līgumiskās attiecības iekļaujas tādā darbībā, kura nav profesijas veikšana (spriedums, 2022. gada 27. oktobris, S. V. (Kopīpašumā esoša ēka), C-485/21, EU:C:2022:839, 25. punkts un tajā minētā judikatūra). Turklāt Tiesai ir bijusi iespēja precizēt, ka jēdzienam “patērētājs” Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē ir objektīvs raksturs un tas nav atkarīgs no konkrētajām zināšanām, kas attiecīgajai personai var būt, vai informācijas, kas tai patiesībā ir (spriedums, 2019. gada 21. marts, *Pouvin* un *Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 24. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 49 No judikatūras izriet, ka valsts tiesai, kas izskata strīdu par līgumu, kurš varētu būt minētās direktīvas piemērošanas jomā, ņemot vērā visus pierādījumus, it īpaši šī līguma noteikumus, ir jāpārbauda, vai attiecīgo personu var kvalificēt par “patērētāju” šīs direktīvas izpratnē. Lai to izdarītu, valsts tiesai jāņem vērā visi lietas apstākļi, un it īpaši preces vai pakalpojuma, par ko ir attiecīgais līgums, raksturs, kas varētu parādīt, kādam mērķim šī prece vai pakalpojums ir iegādāts (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 3. septembris, *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 22. un 23. punkts, kā arī 2019. gada 21. marts, *Pouvin* un *Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 26. punkts).
- 50 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka tādas fiziskas personas gadījumā, kas pieder pie pamatlietā aplūkotās sistēmas, valsts tiesai, ņemot vērā arī attiecīgā komersanta piedāvāto pakalpojumu raksturu, ir jānosaka, vai šī fiziskā persona ir rīkojusies savas profesionālās darbības ietvaros vai arī tā ir rīkojusies ar šo darbību nesaistītā nolūkā.
- 51 Šajā lietā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka atbilstoši dalības līgumam prasītājs pamatlietā, kas profesionālu komercdarbību neveic, ir tiesīgs piedalīties “apvienībā piegādes mērķiem”, kuru ieviesusi atbildētāja pamatlietā, iegādāties preces un pakalpojumus no komersantiem, kuriem ir līgumattiecības ar pēdējo minēto, kā arī veikt starpnieka lomu citām personām pamatlietā aplūkotajā sistēmā. Iesniedzējtiesa uzskata, ka šī sistēma “solot” saimnieciskus ienākumus, tādus kā pirkuma atmaksa, komisijas maksājumi un citas reklāmās norādītās priekšrocības.
- 52 Šajā ziņā jāprecizē, ka fiziskas personas, kas neveic profesionālu komercdarbību un kas, piedaloties tādā sistēmā kā pamatlietā, vēlas būtībā izmantot labvēlīgus nosacījumus preču un pakalpojumu iegādei ar komercdarbību nesaistītiem mērķiem no šīs sistēmas operatora komercpartneriem, nevar zaudēt “patērētāja” statusu līgumattiecībās ar šo operatoru tikai tāpēc, ka tās var izmantot konkrētas priekšrocības, tādus kā pirkumu atmaksa, komisijas maksājumi un citas reklāmās norādītās priekšrocības, kas izriet no pašiem pirkumiem vai ko sniedz citi šīs sistēmas dalībnieki pēc to ieteikumiem.
- 53 Proti, Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē jēdziena “patērētājs” interpretācija, kas no šī jēdziena izslēdz fizisku personu, kura rīkojas ar profesionālu darbību nesaistītiem mērķiem, tāpēc, ka tai ir finansiālas priekšrocības no viņas dalības attiecīgajā sistēmā, nozīmē, ka visām fiziskajām personām, kas ir pakārtotā situācijā attiecībā uz komersantu un kas tā piedāvātos pakalpojumus izmanto ar profesionālo darbību nesaistītiem mērķiem, netiek nodrošināta ar šo direktīvu sniegtā aizsardzība.
- 54 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdzienā “patērētājs” šīs normas izpratnē ir ietverama fiziska persona, kas piedalās sistēmā, kuru ieviesusi komercsabiedrība un kura it īpaši ļauj izmantot konkrētas finanšu priekšrocības, šai fiziskajai personai vai citām fiziskām personām, kas piedalās šajā sistēmā pēc pirmās personas ieteikuma, iegādājoties preces un pakalpojumus no šīs sabiedrības komercpartneriem, ja minētā fiziskā persona rīkojas ar tās profesionālo darbību nesaistītiem mērķiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 55 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 2. panta b) punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

jēdzienā “patērētājs” šīs normas izpratnē ir ietverama fiziska persona, kas piedalās sistēmā, kuru ieviesusi komercsabiedrība un kura it īpaši ļauj izmantot konkrētas finanšu priekšrocības, šai fiziskajai personai vai citām fiziskām personām, kas piedalās šajā sistēmā pēc pirmās personas ieteikuma, iegādājoties preces un pakalpojumus no šīs sabiedrības komercpartneriem, ja minētā fiziskā persona rīkojas ar tās profesionālo darbību nesaistītiem mērķiem.

[Paraksti]